מתני' מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק, כבוש (א) (שאני) טועם אסור בכל הכבושים. מן השלוק אינו אסור אלא מן השלוק של בשר, שלוק שאני טועם אסור בכל השלוקים: גמ' א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי אמר: דכביש מאי, דשליק מאי, דצלי מאי דמליח מאי, היכן משמע? תיבעי: מתני' מן הצלי אין אסור אלא מן הצלי של בשר דברי ר' יהודה צלי שאני טועם אסור בכל הצלויים. מן המליח אין אסור אלא מן המליח של דג מליח שאני טועם אסור בכל המלוחים. *דג דגים שאני טועם אסור בהן: בין גדולים בין קטנים בין מלוחים בין תפלים בין חיים בין מבושלים, ומותר בטרית טרופה ובציר (ב). הנודר מן הצחנה אסור בטרית טרופה ומותר בציר ובמוריים הנודר מטרית טרופה *אסור בציר ובמוריים: גמ' תניא* רבי שמעון בן אלעזר אומר דג שאני טועם אסור בגדולים ומותר בקטנים דגה שאני טועם אסור בקטנים ומותר בגדולים דג דגה שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים אמר ליה רב פפא לאביי: ממאי דדג שאני טועם גדול הוא? דכתיב ויזמן ה' דג גדול לבלוע את יונה ודכתיב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה? הא לא קשיא דלמא פלטיה דג גדול ובלעיה דג קטן אלא והדגה אשר ביאור מתה קטנים מתו גדולים לא מתו? אלא דגה משמע גדולים ומשמע קטנים *ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם: הנודר מן הצחנה כו': אמר ליה רבינא לרב אשי, אמר הרי עלי ציחין מאי? תיבעי: מתני' הנודר מן החלב מותר בקום ור' יוסי אוסר, מן הקום מותר בחלב אבא שאול אומר הנודר מן הגבינה אסור בה בין מלוחה *ובין תפלה הנודר מן הבשר מותר

רש"י

מתני' אינו אסור אלא בכבוש של ירק. דסתם כבוש ירק הוא אבל אמר כבוש שאני טועם הואיל ואמר כי האי לישנא אסור בכל הכבושין. וה"ה בכל הנך אם אמר בשלוק סתם אינו אסור כו' דסתם שלוק שלהן אינו אלא בשר ודעתיה לא הוי אלא בשר דדרכו להתבשל תורה אור ולהשלק: גמ' אמר קונם דכביש עלי או דשליק עלי מאי. מי אמרינן דכבים: דאי כמ"ד הכבוש או דילמא דמי כמאן דאמר כבוש שאני טועם ואסור בכל הכבושין: תיבעי. כלומר תיקו: מתני' דג דגים שאני טועם. דג משמע גדול, דגים משמע קטנים וכיון דאמר שניהם אסור בהן בין גדולים בין קטנים: ומותר בטרית טרופה. דג ששמו טרית, ומוכרין אותו בחתיכות, שלא נדר אלא מדג הנמכר שלם: ובציר. שעושין מקרבי דגים וכל שכן במוריים שאין עושין אותו אלא משומן של דגים: אסור בציר ובמוריים. דהני בכלל טרופין נינהו: גמ' הלך אחר לשון בני אדם. שקורין דג לגדול ודגה לקטנים להכי כי אמר דג מותר בקטנים וכי אמר דגה אסור בקטנים וכי אמר דג דגה אסור בשניהם: אמר הרי עלי ציחין. מי אמר דמדגים נומש קאמר ולא מדבר אחר או דילמא דמי כמאן דאמר מן הצחנה: מתני' מן סקום. מסג"א היינו נסיובי דחלבא, דקום אינו בכלל חלב: אוסר. (ג) דקא סבר יש בו לחלוח חלב והוי בכלל חלב: מן סקום מותר בחלב. דברי הכל דחלב אינו בכלל קום:

ר"ן

מתני' מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק. משום דכיון דאמר הכבוש משמע הידוע וסתמא דירק הוא: כבוש שאני טועם אסור בכל הכבושין. דכיון שהזכירו בלא ה"א הידיעה כל כבוש במשמע ודקתני שאני טועם לאו משום דאי לא אמר שאני טועם לא מיתסר בכל הכבושים דודאי כיון דאמר כבוש מיתסר בכולהו אלא לרבותא נקטיה דאפי' אמר שאני טועם אי אמר כבוש אין ואי לא לא וכולה מתני' בכי האי גוונא מפרשא ברישא מן הצלי דמשמע הידוע ובסיפא צלוי דמשמע כל צלוי ברישא המליח דמשמע הידוע ובסיפא מלוח דמשמע כל המלוחים ואית דמפרשי דלא הוי הפרשה דמתני' בין הכבוש לכבוש אלא סיפא דקתני בכל הכבושין משום דקאמר שאני טועם הוא ובכי האי גוונא כמי באיך כולהו: ירושלמי הוון בעי מימר מלוח לעולם הא לשעה לא אמר ר' יודן מן מה דתנינן* הרי עלי כבשר מליח וכיין נסך הדא אמרן מלוח לשעה מלוח הוא: גמ' דכבוש מאי דשלוק מאי וכו'. לפי פירוש הראשון שפירשתי במשנתינו שעיקר החילוק הוא אם הזכירו בשם הידיעה אם לאו הכא הכי מיבעיא ליה כי אמר דכבוש דשלוק בדל"ת אי משמע הידוע או לא ולפי פירוש אחרון שפירשנו דאיסורא דמתני' משום שאני טועם הוא הכא מספקא ליה אי אמר כבוש בלא שאני טועם היכי משמע וסלקא בעיין בתיקו ולחומרא: מתני' דג דגים שאני טועם אסור בהם בין גדולים בין קטנים. משום דאמר תרי לישני דג דגים דדג משמע גדול משום דנמכר בפני עצמו ודגים משמע קטנים לפי שאין נמכרים אלא ביחד: ומותר בטרית טרופה ובציר ובמוריים. טרית טרופה דג גדול טרוף דק דק ומשום הכי שרי משום דדג דגים שלמים משמע ולא טרופים וכל שכן שמותר בציר של דגים שהוא שומן היוצא מהן וקרבי דגים מעורבים בו וכל שכן שמותר במוריים שהוא שמנו של דג בלבד וזו וא"צ לומר זו קתני: הנודר מן הצחנה אסור בטרית טרופה. צחנה=דגים קטנים הרבה מלוחים ויש מהם טרופין אלא שרובן שלמים וקתני דכיון שיש מהן טרופין אסור בטרית טרופה ומיהו בציר ומוריים מותר לפי שאין בהן חתיכות של דג אלא שמנו וקרביו: הנודר מן טרית טרופה מותר בציר ובמוריים. כ"ל דלא שייך למיתני הכא לא אסור בצחנה ולא מותר בה משום דבמקצתה מותר ובמקצתה אסור דכיון דבצחנה איכא שלמים וטרופים בשלמים שרי בטרופים אסור ומשום הכי לא תני הכא צחנה כלל ומותר בציר ובמוריים איצטריכא ליה למיתני דס"ד אמינא כיון דנדר מטרית שהיא טרופה דק דק יאסר אף בציר ומוריים קמ"ל: גמ' דג שאני טועם אסור בגדולים. משום דדג גדול משמע שנמכר בפני עצמו ובירושלמי מפרש דכל דג שהוא פחות מליטרא קטן מיקרי ומיהו בכגון זה הכל לפי המקומות: דג דגה שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים. דלא תימא מהדר הוא דקא הדר ביה דמעיקרא דבעי מיסר נפשיה בגדולים אמר דג ובסוף הדר ביה ואמר דגה קמ"ל דלא אמר הכי אלא מכולהו אסר נפשיה: דילמא פלטיה דג גדול ובלעיה דג קטן. ואע"ג דההוא נמי דבלעיה בסוף גדול מליטרא היה נקרא קטן בערך הראשון: אלא והדגה אשר ביאור מתה קטנים מתו גדולים לא מתו. בתמיה והא כיון שהיאור נהפך לדם ודאי מתו [להו] בין גדולים בין קטנים: אמר הרי עלי ציחין מאי. מי מיתסר בציר ובמוריים או לא דמשום הכי מיקרו דגים קטנים כבושין צחנה מפני שהציר היוצא מהן ריחו נודף מלשון והעל צחנתו ומיבעיא ליה אי אמר ציחין דמשמע רבויא אי משתמע ביה נמי ציר ומוריים או לא: מתני' הנודר מן החלב מותר בקום. קום היינו מים היוצאין מן החלב וקורין לו סירו: ר' יוסי אוסר. בגמרא מפרש טעמא: מן הקום מותר בחלב. לפום לישנא דמתני' משמע דר' יוסי נמי מודה בהא ומיהו *) בברייתא בגמרא פליג: הנודר מן הגבינה אסור בה בין מלוחה בין תפלה. דלא תימא מפני שרוב הגבינות מלוחות הן סתמא מלוחה משמע, קא משמע לן:

[לקמן נב:]

[לעיל יח:]

[לעיל ג: וש"נ]

[במשנה שבמשניות איתא כ"ל מותר וכן גירסת הר"ן בפירושו וגבי גירסת רש"י והרא"ש אסור]

[תוספתא פ"ג ע"ש]

תוספות

קונם מן הכבוש. שאמר קונם כבוש עלי אינו אסור אלא בכבוש של ירק דסתם כבוש משמע כבוש של ירק בלא כבוש שאני טועם כיון שאמר שאני טועם אסור בכל הכבושים

פי' הרא"ש

מתני' אינו אסור אלא מן הכבוש של ירק דסתם כבוש הוא של ירק: כבוש שאני טועם כו'. דכיון דאמר שאני טועם וכן שלוק וכן מלוח: גמ' דכביש מאי דשליק מאי. כלומר *) כבוש דמי או כאילו נמי שאני טועם ולאידך פירושא מי הוי ככבוש או הכבוש: מתני' דג דגים שאני טועם. או דג או דגים ופליגא

*) ב"ע כאילו אמר כבוש דמי או כאילו אמר שאני טועם - יעב"ץ

הגהות הב"ח (א) במשנה שאני טועם כנ"ל ונכן בכל העמוד: (ב) שם בטרית טרופה ובציר ובמוריים הנודר: (ג) רש"י ד"ה אוסר דקסבר יש בו: